

Handläggare
Ariane Andersson
Telefon: 08-508 25 031
Linn Hemmingsson
Telefon: 08-508 25 327

Till
Socialnämnden

Lägesrapport och rapportering av utvärdering om Bostad Först i Stockholms stad

(3 bilagor)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner denna lägesrapport.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Denise Melin
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialförvaltningen, Svenska Bostäder och Stockholms stadsmission bedriver metodutvecklingsprojektet Bostad Först. I november 2014 bor 28 personer i lägenheter inom Bostad Först. Det är sedan projektet startade tio personer som har övertagit förstahandskontraktet. För år 2014 finns det en planering om att utöka med 22 lägenheter inom projektet; förvaltningen bedömer att detta mål kommer att uppnås. De utvärderingar som har genomförts av projektet visar på att genom Bostad Först får deltagarna en stabil boendesituation och fokus kan läggas på andra problem såsom missbruk och behovet av sysselsättning. Förvaltningen arbetar därför vidare tillsammans med Stockholms stadsmission med att utveckla kvaliteten i stödet. Personal från landstingets beroendecentrum har också knutits till projektet. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner redovisningen.

Bakgrund

År 2009 beslutades att Bostad Först skulle provas i Stockholms stad. Modellen skulle omfatta en boendelösning där hemlösa personer direkt erbjuds permanent boende i egen lägenhet samt metoder och arbetssätt för frivilligt men intensivt och långsiktigt och individuellt utformat stöd i boendet.

I juni 2013 (Dnr 3.2-0478/2011) redovisades resultatet av projektet och förslag på inriktning på fortsatt utveckling. Förvaltningen fick då i uppdrag att utforma en fortsättning av projektet. Detta uppdrag kompletterades i budget för 2014 med ett uppdrag om att fördubbla antalet individer som omfattas av insatsen. Den 1 mars 2014 startades ett nytt projekt kallat *Bostad Först i Stockholms stad 2.0*. Detta projekt innebär en fortsatt modellutveckling samt utökning av antalet personer som erbjuds insatsen Bostad först. För året har en utökning om 22 lägenheter planerats; i detta ärende lämnas en lägesrapport om utökningen. I uppdraget till förvaltningen ingår även att senast i juni 2015 föreslå en form för permanent drift av Bostad först i Stockholms stad.

Bostad Först har utvärderats dels genom en jämförelse med Boendetrappan (bilaga 1 och 2), dels genom en brukarrevision¹ (bilaga 3)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid utvecklingsenheten vid avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Ärendet behandlas på förvaltningsgruppen 2014-12-10.

Redovisning

Lägesrapport utökning av Bostad Först i Stockholms stad
Den 1 mars 2014, då projektet Bostad Först i Stockholms stad 2.0 inleddes, bodde 18 personer i lägenheter inom Bostad Först och hade boendestöd av Stockholms stadsmission. Det var samtidigt två personer som tidigare bott i lägenhet inom Bostad Först, men som

¹ En brukarrevision är enligt Socialstyrelsen ”en granskning av en enhet eller verksamhet som ger vård, stöd eller service till personer med psykiska funktionshinder. Denna granskning utförs av brukare och/eller närstående” Socialstyrelsen (2012) *Metoder för brukarinflytande och medverkan inom socialtjänst och psykiatri – en kartläggning av forskning och praktik* Det som skiljer brukarrevisionen från andra typer av undersökningar är att personer som själva har erfarenheter av att använda verksamheter får stor betydelse i undersökningen. När det gäller brukarrevision för personer med psykiskt funktionshinder och eller missbruk innebär det att personer som själva har eller haft psykisk ohälsa deltar i revisionen.

nu väntade på att på nytt få en lägenhet på grund av att tidigare försök att bo i lägenhet av olika skäl avbrutits i samråd med dem.

Sedan projektet inleddes 2010 har sammanlagt 46 personer ingått i Bostad Först. Av dessa har 14 avslutats på grund av dödsfall, det inte fungerat i lägenheten, etc. Av det totala antalet är det 10 personer som har övertagit förstahandskontraktet. Av dessa är det 6 personer som har fortsatt boendestöd från Stockholms stadsmission. Resterande av de som har övertagit förstahandskontraktet har inga insatser alternativt annat boendestöd.

I november 2014 bor 28 personer i lägenheter inom Bostad Först och har boendestöd av Stockholms stadsmission. En person har sedan mars avbrutit sitt boende på grund av växande hyresskulder till stadsdelsförvaltningen. För närvarande väntar inga personer som tidigare haft lägenhet på ny chans till bostad.

Under året har Svenska Bostäder tillfört 13 lägenheter och Stockholms stadsmission 2 lägenheter (från privatvärdar). Personer har ännu inte flyttat in i samtliga dessa lägenheter. Utöver dessa 13 lägenheter planeras för ytterligare 10 lägenheter, varav 9 från Svenska Bostäder och 1 från Stockholms stadsmission. Det innebär att sammanlagt 25 lägenheter har tillförts sedan starten av Bostad Först 2.0. När dessa lägenheter tillförts uppgår det aktuella antalet deltagare i Bostad Först till 43 personer.

Studie: jämförelse med boendetrappan

Håkan Kjällmén (Karolinska Institutet) samt Mats Blid och Camilla Jalling (Mitt Universitet) har genomfört en jämförande studie mellan Bostad Först och den så kallade Boendetrappan (se bilaga 1 och 2). Studien har bestått av tre delar.

- Enkätstudie
- Kvalitativ intervjustudie
- Registerstudie

Enkätstudie: En interventionsgrupp respektive kontrollgrupp i Bostad först respektive Boendetrappan har besvarat en enkät. Det sammantagna resultatet visar att hemlösa i de både formerna fick en mer normal boendesituation och en ökad egenmakt över en tvåårsperiod men över tid var det inte några skillnader mellan grupperna.

Kvalitativ intervjustudie: Tio personer som ingår i Bostad Först och tio personer som har insatser inom den så kallade boendetrappan har

deltagit i intervjuerna. Enligt studien minskar de akuta boendeproblem och mer långsiktiga problem kan uppmärksammas istället. Stödet som ges till Bostad Först-deltagarna upplevs som mer personligt och positivt än vad det gör i jämförelsegruppen. Studien lyfter fram att vilken typ av program som används inte är det väsentliga för effekten utan det är snarare den relation som professionella lyckas etablera med brukarna och hur väl de lyckas upprätthålla och kommunicera kring frågor om missbruk.

Registerstudie: Registerstudien visar på att även de mest utsatta kan bo i egen lägenhet om de får socialt stöd. Studien visar att brottsligheten minskade över en tvåårsperiod men att det inte var någon skillnad mellan grupperna. Konsumtion av öppenvård minskade och behovet av slutenvård ökade i båda grupperna. Förklaringen som lyfts i rapporten är att stödet tar hand om vissa problem som annars skulle hanterats i öppen vården men är inte inriktat på det som slutenvården har att hantera.

I utvärderingen konstateras att genom Bostad Först skapas förutsättningar att fokusera på missbruk och psykiatrisk problematik, istället för på den akuta boendesituationen.

Brukarrevision

RSMH har genomfört en brukarrevision som omfattar intervjuer med sex deltagare och fyra vägledare (se bilaga 3). Enligt brukarrevisionen är både deltagare och vägledare mycket nöjda med verksamheten: att ha fått bostad och stöd från vägledare är det som uppskattas mest. I rapporten lyfts fram att relationen mellan deltagare och vägledare uppskattas mycket. RSMH anser i studien att det personliga inflytandet i projektet är bra; däremot ser man inte hur pass organiserat brukarinflytandet egentligen är. RSMH lyfter i studien också fram att lägenheterna kan bidra till ensamhet och betonar vikten av träfflokal, gemensamma aktiviteter, etc. Hjälpsmissbruk och stöd till sysselsättning framhålls särskilt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Under året har Bostad Först utökats med 13 lägenheter. Förvaltningen bedömer att årets planering om en utökning med 22 lägenheter kommer att uppnås.

Samtidigt med utökningen av projektet är det angeläget med fokus på att utveckla innehållet i verksamheten. Utvärderingen som genomförts lyfter fram att genom att få en lägenhet i Bostad Först försvinner det mest akuta boendeproblemet. Detta ger en möjlighet

att istället arbeta mer med de långsiktiga problemområdena såsom missbruket. Dessa slutsatser stöds av nationell och internationell forskning som lyfter fram betydelsen av ett sammanlänkat stöd och boende. Två stora utmaningar som lyfts också i brukarrevisionen är ensamhet och sysslolöshet, som ofta är resultatet av att flytta in i en lägenhet och försöka att bryta med sitt gamla destruktiva nätverk.

Parallellt med utökning av projektets omfattning har det därför pågått insatser för att utveckla kvaliteten i stödet. Stadsmissionens personal får MI-handledning (motiverande samtal) och det pågår en uppdragsutbildning om case management vid Ersta Sköndal Högskola. Samverkan med Beroendecentrum Stockholm är under uppbyggnad och från januari kommer 1,5 sjukskötersketjänst finnas tillgänglig för verksamheten. Sjuksköterskorna kommer bland annat att finnas i en träfflokal som finns tillgänglig för deltagarna. Under perioden augusti-december pågår en kartläggning kring deltagarnas individuella intressen och behov av sysselsättning.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner denna lägesrapport.

Bilagor

- Bilaga 1: Utvärdering av Bostad Först för hemlösa i Stockholms stad och Helsingborg. En jämförelse med Boendetrappan
- Bilaga 2: En kvalitativ studie av hemlösa människors erfarenhet av boendestöd i två boendeprogram – a Swedish Case
- Bilaga 3: Brukarrevision av projektet Bostad Först